

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационния труд на **Милена Антонова Томанова**
редовен докторант към катедра „Музика” при Факултета по изкуствата -
Югозападен университет „Неофит Рилски”,
на тема: **„Ролята на музикално-сценичните жанрове за формиране на
интерес към музикалното изкуство при деца в начална училищна“**
за присъждане на образователна и научна степен „доктор“
по професионално направление 1.3.
Рецензент: доц. д-р Мария Горанова Горанова

Докторантката Милена Томанова е родена в Благоевград на 16.07.1979 г. Средното си образование е завършила в НХГ „Св. св. Кирил и Методий“ – гр. Благоевград с профил „музика“, специалност – пиано. Успешно се е дипломирала в ЮЗУ „Неофит Рилски“ със специалност „Педагогика на обучението по музика“ и в инструменталния факултет на НМА „Проф. Панчо Владигеров“ със специалност „пиано“ в класа на доц. Теодора Несторова. Пак там е придобила магистърска степен по Музикална педагогика и е направила две специализации по камерна музика и музикален съпровод.

От 2005г. до момента работи като корепетитор в Камерна опера – Благоевград. Освен в подготовката на различни оперни постановки и мюзикъли за деца, заедно с оркестъра на камерната опера има изяви в редица концертни програми – образователни, юбилейни, камерни, оперни, симфонични. Участва в значителни за Благоевград и за България събития – концерт „Годишни времена“ от Антонио Вивалди със солист – Веско Пантелеев – Ешкенази през 2012г., както и през 2013г – в един от юбилейните концерти на оперния певец Калуди Калудов.

От 2014 е редовен докторант в специалност педагогика на обучението по музика в ЮЗУ и хоноруван преподавател по задължително пиано в същия университет.

По време на обучението си като пианистка, Милена Томова има спечелени следните награди:

- първа награда във втора възрастова група на конкурса за млади пианисти „Нашите деца свирят Бах“ - 1993г.;
- трета награда в конкурса „Традициите на немската музика“, проведен от ЮЗУ“Н. Рилски“ през 2001г.;
- първа награда в секция Камерни състави, и специална награда на Европейски информационен център за изпълнение на испанско произведение на конкурса „Испания в музиката“, проведен във Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“, 2002г.

Дисертационният труд на Милена Томанова съдържа общо 216 страници. Библиографията е описана на 14 стр. и обхваща 164 заглавия на кирилица, 5 на латиница, 14 интернет източника и 6 клавирни извлечения на музикалносценични творби. Структурата на разработката се състои от увод, 4 глави, изводи и заключение. Има и 3 приложения.

Свидетели сме на много бурното развитие на информационните и комуникационни технологии и навлизането им в училище. Безспорно е, че те улесняват значително музикалните педагози в общообразователното училище и тези, които са по-отдадени на професията си могат не само с помощта на задължителните вече електронни учебници, но и с многото музикален материал, който съществува в интернет пространството да натрупат разнообразни музикалнослухови представи у своите възпитаници. Знаем, че това е от съществено значение за активирането не само на музикалните им способности, но и е важно условие за формирането на музикалноестетически критерии и изграждането на музикалнохудожествен вкус. Но все пак в тази съвременна идеалистична картина на масовото музикално възпитание и обучение липсва един съществен момент. Това са

разбрали и авторите на новите Државни образователни стандарти/изисквания и са отделили 10 % от часовете по музика за изнесено обучение, извън училище, в като се прдвижда децата да посетят репетиции на различни музикални състави, както и посещения на концерти, музикалносценични постановки и др. За днешните ученици е от съществено значение запознаването със самия процес на правене на музика. Това до голяма степен ще пробуди техния интерес и ще поощри творческата им активност, особено ако им се даде по един или друг начин да участват, макар и съвсем епизодично, в този процес. Напоследък много музикални институции в България възобновиха концертите и спектаклите си специално адресирани към детската аудитория.

В този смисъл **актуалността** на разработената от докторантката Милена Томанова тема е **безспорна**. Няма съмнение, че в този музикално-педагогически ресор научните публикации ще нарастват.

Дисертационният труд е **добре** и логично **структуриран**, с ясно посочени обект и предмет на изследването, задачи и работна теза.

Избраната методика на изследване е съобразена с поставените цели и задачи и може да даде отговор относно правилността на тезата.

В първите две глави, разработени на базата на обстойно изследване и използване на специализирани източници проличава, че **докторантката познава много добре състоянието на проблема**. Навсякъде в разработката тя демонстрира активно лично мнение, като винаги в края на отделните глави прави и съответните изводи. На базата на изложеното, тя логично стига до твърдението, че „*докосването до всички форми на живия процес на музицирането и до професионалните аспекти на творческата дейност в музикалното изкуство са важен етап при формиране на емоционален и траен интерес към музиката у децата*“./стр.35/

Много подробно разработена, с коректно направени анализи и обобщения е третата глава на дисертационния труд. В нея докторантката

разглежда репертоарната политика, насочена към детската аудитория, на всички държавни оперни и музикални театри в България. Томанова определя стратегията на тези театри като много внимателен и целенасочен подход към подрастващите с цел да се създаде у тях интерес и желание за общуване с този вид музикално изкуство. Според нея това е и добра възможност за разширяване параметрите на масовото музикално обучение и възпитание. Специално внимание отделя на единствена по рода си в страната Варненска детско-юношеска опера, в която участват деца и младежи на възраст от 6 до 18 години. Създадена през 1993г. тя играе важна роля в развитието на детското вокално, инструментални и артистично изпълнителско изкуство, и популяризирането на музикално-сценичното изкуство сред подрастващите. В края на тази глава, след подробно обрисуваната картина на изнесените музикално-сценични постановки, адресирани към детската аудитория, следва много оптимистичния извод, че *„сценичните творби за деца оказват положителен музикално-възпитателен ефект в изграждането на младата личност“* и *„съдействат за разширяване на образователните възможности, заложен в държавните програми и биха били еднакво полезни в конкретна учебна и в широка извънкласна дейност.“* /стр90/ Позволявам си да допълня, че положителния музикално-възпитателен ефект и разширяване на образователните възможности при учениците чрез музикално-сценичните произведения не биха могли да се осъществят, без активната роля на учителя по музика. И може би чрез известна целенасочена подготовка на тези учители още в Университетите.

В четвърта глава е изложена **съществената част на научната разработка**. Обстойно направените анализи в четири направления на шестте музикално-сценични произведения, са плод на непосредственото наблюдение на докторантката и участието ѝ в сътворяването на по-голямата част от спектаклите. Нейната творческа дейност като пианист и корепетитор ѝ дава възможност детайлно да познава не само сюжетното

действие, партитурите на тези произведения, както и сценичната им реализация. Това ѝ помага при анализиране естетическото, музикално - образователното и възпитателно въздействие на музикалните представления в посока не само на зрителската аудитория, но и на децата – участници. Доброто познаване изискванията за обучението по музика в началната училищна степен, позволяват на докторантката да прави уместни препратки към необходимите базови знания за елементите на музикалната изразност, за музикалните жанрове, музикалните инструменти и други .

След обстойното и внимателното разглеждане разработката на докторантката Милена Томанова, бих искала да открия **достоинствата на нейния дисертационен труд:**

- дава много точна, макар и лаконична характеристика на битуващото в момента музикално обкръжение, което благодарение на съвременните информационни и комуникационни технологии е завзело културното пространство /стр.71-73/;
- чрез обстойния преглед на музикално-сценичните жанрове за деца в репертоара на държавните музикални театри у нас, доказва, че те са трайно явление в политиката им и музикалносценичната им реализация е подходяща за съвременните деца, и е в помощ на музикално-възпитателната и образователна училищна система;
- прави много подробни анализи на шест музикалносценични произведения за деца /две от чужди и 4 от български композитори/ - нещо което до сега не е било обект на разработка от българското музикознание;
- дава идеи за приложимостта в музикалното обучение и възпитание на учениците от 1-4 клас, на част от музикалния материал на анализиранията произведения. По този начин по- непосредствено и не по дидактичен път, може да се оптимизира осъзнаването на музикалните изразни средства, да се затвърдят познанията за

танцувалните жанрове, за характера и въздействието на звучащата музика;

Считам за **значими** и убедителни **изводите**, приведени в заключението на дисертационния труд, до които Томанова стига в резултат на проучвания и задълбочени изследвания.

Предоставеният **автореферат**, като структура и съдържание, представя в достатъчна степен разработката.

Посочените в автореферата научноприложни приноси несъмнено са **лично дело** на докторантката и са доказани в хода на цялостната разработка.

С голяма част от изследванията си в дисертационния труд Милена Томанова е участвала в научни форуми на АМТИИ, НМА“Проф.Панчо Владигеров“ и НБУ. Така **нейните научни и научно-приложни разработки са станали достояние на музикалната общественост.**

Към докторантката имам и следните **критични бележки**:

- считам, че на места се е увлякла в ненужни подробности и разяснения, относно генезиса на масовото музикално обучение и възпитание в България, както и друга фактология, относно музикалната педагогика, която за специалистите е хрестоматийна;
- като педагогическа задача за откриване на елементи на музикалната изразност, е посочила откриване на *„характерна интервалика в мелодията“*/стр.86/ В началната степен на масовото музикално възпитание и обучение според Държавните образователни стандарти не се предвижда изучаването на интервали. Може би М. Томанова е имала предвид разграничаването на постепенното движение и скок в мелодичната линия;

- буди недоумение защо направеното изследване-анкета с децата от 2 училища, както и обработените резултати, нагледно представени с подходящи полигони, техните анализи, и съответно направени изводи, са извън основния дисертационен текст, и са дадени само като приложение. Още повече, че това е един от методите ѝ на изследване, който доказва тезата заложенa в дисертационния труд;
- липсва подробен коментар с направени съответни изводи на много интересните от съдържателна страна интервюта с режисьора Петко Бонев и учителката по музика Радостина Кацарова /стр.213-217 от приложение 2/. В тях има оригинални мнения и позиции относно съвременната ситуация по отношение на музикално-възпитателните и образователни функции, които имат и би трябвало да имат двете големи институции на които те са представители.

Отправлям всички тези критични бележки, които считам за не съществени, с цел прецизиране на предоставения материал предвид евентуалното му публикуване. Като отчитам безпорните качества на научната разработка, с убеденост препоръчам на уважаемите членове на научното жури, на основание на дисертационния труд **„Ролята на музикално-сценичните жанрове за формиране на интерес към музикалното изкуство при деца в начална училищна“**, да присъдят на докторантката **Милена Антонова Томанова** образователната и научна степен „доктор“ по научно направление 1.3.

10.11.2017 год.

Благоевград

Рецензент:

/доц.д-р Мария Горанова/